

**Opis źródła:**

*Przemowa Benito Mussoliniego do mieszkańców miasta Vicenza* - przemowa wówczas włoskiego premiera do mieszkańców miasta Vincenza. Mussolini wizytował wiele miast i przemawiał w nich do zgromadzonych, mówiąc głównie o ideologii faszystowskiej, której był twórcą. Niżej przedstawiony tekst źródłowy jest fragmentem jednego z przemówień, w którym Mussolini zwraca uwagę na rolę religii w życiu dobrego obywatela.

**Miejsce i data wydania:**

Vicenza, 23 IV 1924 r.

**Miejsce przechowywania oryginału źródła:**

Dostępny we fragmentach w wersji cyfrowej:

<https://polona.pl/item-view/6c7ee9c5-160b-4a81-80fa-83d14cd05351?page=26>

**Tekst źródła (fragment):**

Należy szanować wszystko to, co przedstawia czynnik duchowy i podstawowy życia narodu. Jeśli przed chwilą wszedłem do kościoła i pochyliłem się przed ołtarzem, uczyniłem to nie dla oddania powierzchownego hołdu religii państwowej, lecz uczyniłem to z wewnętrznego przekonania, gdyż sądzę, że naród nie może stać się wielkim i potężnym, świadomym swych przeznaczeń, jeśli nie zbliża się do religii i nie uznaje jej za istotny czynnik swego życia prywatnego i publicznego.

**Słowniczek pojęć:**

**Benito Mussolini** - główny założyciel i przywódca ruchu faszystowskiego, premier Włoch w latach 1922 - 1943, następnie dyktator Włoskiej Republiki Socjalnej.

Więcej: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Benito\\_Mussolini](https://pl.wikipedia.org/wiki/Benito_Mussolini)

**Vincenza** - miasto w północno-wschodnich Włoszech w regionie Wenecja-Euganejska.

**Faszyzm włoski** - włoska, a zarazem pierwotna odmiana faszyzmu, która powstała w międzywojniu. Więcej: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Faszyzm\\_w%C5%82oski](https://pl.wikipedia.org/wiki/Faszyzm_w%C5%82oski)

**Duce** - inaczej Wódz; przydomek Benito Mussoliniego.

**II Wojna Światowa** - największy konflikt zbrojny w historii świata, wywołany m.in. ekspansywną polityką III Rzeszy oraz niezadowoleniem z postanowień traktatu wersalskiego. W Polskiej historii za datę rozpoczęcia II wojny światowej przyjmuje się atak Niemiec na Polskę we wrześniu 1939 roku.

**Nacjonalizm** - przekonanie, że najwyższą wartością jest naród i najwyższą formą społecznienia. Ze skrzywienia postaw nacjonalistycznych powstały ruchy faszystowskie oraz nazistowskie. Więcej: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Nacjonalizm>

### **Pytania do źródła:**

#### **Pytania do uczniów szkoły średniej:**

1. W jaki sposób, w świetle wyżej przedstawionego tekstu źródłowego i w ramach ideologii faszystowskiej, naród może stać się wielkim i potężnym?
2. Przedstawicielem jakiej ideologii był Benito Mussolini? Czy w Europie istniały jeszcze państwa i przywódcy, o podobnych do niego poglądach?
3. Czy faszyzm, jako ideologia wyznawana przez rządzących m.in. we Włoszech, mógł być jedną z przyczyn wybuchu II wojny światowej? Uzasadnij swoją odpowiedź.
4. Czym charakteryzował się faszyzm włoski? W jaki sposób Benito Mussolini doszedł do władzy? Czy od początku sprawowania władzy był dyktatorem?
5. W jakim bloku państw znajdowały się Włochy w czasie II wojny światowej?

#### **Pytania do uczniów szkoły podstawowej:**

1. Czym charakteryzował się faszyzm włoski? Jakie były jego podobieństwa do nazizmu w III Rzeszy?
2. Jak przebiegała ekspansja faszystowskich Włoch przed wybuchem II wojny światowej? Czy Włochy tamtego okresu posiadały kolonie? Jeśli tak, to gdzie?
3. Czy oprócz faszystowskich Włoch oraz nazistowskich Niemiec istniały w Europie inne totalitaryzmy? Rozwiń swoją odpowiedź.

#### **Wskazówki:**

Odpowiadając na pytania dotyczące Włoch w dwudziestolecie międzywojennym, należy pamiętać o tym, co zyskały po pierwszej wojnie światowej, jakie były postanowienia konferencji wersalskiej wobec nich. Ponadto, warto zwrócić uwagę na nastroje społeczne w Europie po I wojnie światowej. Jakie ideologie zaczęły dochodzić do głosu? Czy przegrani Wielkiej Wojny pogodzili się z faktem klęski, czy chcieli rewanżu? Zaczęto również szukać winnych klęski, stąd też pewne grupy narodowe i etniczne stały się kozłami ofiarnymi. To zaś, dalej, prowadziło do rozkwitu różnorodnych form nacjonalizmu.

**Najważniejsze cezury:**

18 stycznia 1919 - Konferencja pokojowa w Wersalu

1932 - ukazanie się "Doktryny Faszyzmu" Benito Mussoliniego

28 października 1922 - przejęcie władzy przez Mussoliniego; marsz Czarnych Koszul

**Literatura pomocnicza**

Czapiewski E., Tyszkiewicz J., *Historia powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2024.

**Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord:** Łukasz Wołczyk